

Miilu 30.10.1974

Rutakon maamiesseuran eilistä - ja nykypäivää

Rutakon Maamiesseura on toiminut pian 70 vuotta. Toimintansa aikana seura on kokenut ilon ja surun päiviä. Toimintaa on kuitenkin ollut vaikeinakin aikoina ja seura on saanut paljon edistystä aikaan viljelijäväestön keskuudessa. Vuonna 1957 Maamiesseura täytti 50 vuotta. Seuran alkuaikojen toiminnasta on kirjoittanut historiikin opettaja Erik Tuovinen, monien sonkajärveläisten tuntema puuhamies. Historiikissa on paljon kiinnostavaa ja nykypäivän ihmisellekin opettavaista, vakavaa ja välillä leikkimielistäkin asiaa. Miilu on saanut käyttöönsä historiikin ja julkaisemme lähes lyhentämättömänä tämän melko laajalti Sonkajärven vuosisadan alkupuoliskon maamiesseuraväen toimintoja käsittelevän teoksen. Rutakon maamiesseuralla on myös nykypäivänsä. Toimintaa ja talkoohenkeä on vielä tallella. Lehtemme toimittajat poikkesivat tutustumassa seuran toimintaan ja talkoohenkeen. Samalla tarinoitiin muutamien seuralaisten kanssa tämänhetkisistä tavoitteista. Nykyisen Maamiesseuran johtokuntaa kuuluvat puheenjohtaja Yrjö Mähönen, sihteeri Eero Kurtelius, varapuheenjohtaja Taavetti Rönkkö, jäsenet Eino Sonninen, Toivo Tuovinen, Risto Suomalainen, Tauno Koistinen, Veikko Rönkkö, Lassi Ruotsalainen ja Vilho Ryhänen.

Oma viljankuivaamo

Rutakon maamiesseuran mittavin yhteishengen näyte ja osoitus taloudellisen ajattelun edistyksellisyydestä on seuran omistama viljankuivaamo. Maamiesseuran puheenjohtaja Yrjö Mähönen kertoi Miilulle, että kuivaamo on tänäkin syksynä käyttänyt 45 viljelijää. "Kuivaamossa on tänä syksynä käytetty polttoöljyä 8 694 litraa. Kuivatuskoneiden elektronilaitteiden korjauksiin on käytetty n. 1000 mk, muihin menoihin samoin n. 1000 mk. Sähköä on käytetty 4 300 kW. Kuivaamon kapasiteetti on melkoinen. Vanhemmassa siilossa 95 hehtaon ja uudemmassa 85 hehtaon. Vuorokaudessa voidaan edullisissa olosuhteissa kuivata viljaa 500-600 sakkia. "Kuivaamo rakennettiin v. 1965, kun yleisesti luovuttiin seiväskuivatuksesta. Kuivaamo tarkoitettiin aluksi vain seuran jäsenille, mutta sittemmin erottelusta luovuttiin. Kuivaamo on samoin ehdoin kaikkien viljelijäin käytössä. Alkuaan oli kuivaamo hoitamassa yksi mies 8 tuntia päivässä, mutta järjestelmä osoittautui epäkäytännölliseksi. Otettiin käyttöön uusi - ilmeisesti ainutlaatuinen systeemi. Kukin viljelijä hoitaa itse oman viljansa kuivatuksen. Laskutus tapahtuu sähkömittarin lukemien perusteella. Tämä järjestelmä on toiminut erinomaisesti. Nykyiset viljelijät ovat niin hyvin perillä koneista, että mitään vahinkoja ei ole sattunut. Kuivamon kapasiteetti osoittautui pian riittämättömäksi. Rakennusta korotettiin ja sinne hankittiin toinen kuivaaja. Sekä alkuperäisen kuivaamon rakentamisen että laajennuksen jäsenet tekivät pääasiassa talkootyönä. Ensimmäisellä kerralla käytettiin ammattimiehiä sähkö- ja koneasennuksissa, laajennusvaiheessa koneasennuksetkin tehtiin itse. Kuivaamolla on ollut huomattava taloudellinen merkitys seudun viljelijöille. Kuivauskustannukset ovat pysyneet hyvin kohtuullisina. Nyt on taksa 1,70 mk/kW ynnä puhdistusmaksua 5 mk kuivaajaa kohti. Yhteistoiminta - talkoohenki - on tuottanut ja tuottaa edelleen erinomaisia tuloksia."

Toimintaa kuivaamalla

"Toimintamme on pyörinyt nykyisin paljolti kuivaamon ympärillä, kun lopetimme tanssien järjestämisen. Kasvinsuojeluruisku ja viljanlajittelija ovat kuivaamon lisäksi käytössä. Aluksi meillä oli erityinen ruiskunkäyttäjä, mutta siitä on jouduttu luopumaan, kun ei ole ollut ketään halukasta käyttäjäksi. Työ onkin hankalaa, kun ruiskutukset tapahtuvat pienissä osissa eripuolillaa pitäjää. Olisi parempi, jos kylittäin saataisiin ruiskutukset suoritetuksi samalla käyntikerralla. Nykyisin ruiskua lainataan tarvitseville", kertoi Maamiesseuran sihteeri Eero Kurtelius. "Muusta toiminnastamme mainittakoon viime vuosilta eri kurssien järjestäminen. Nykyisin on kuitenkin katsottu parhaaksi, että pitäjässä toimiva maatalousseura järjestää kurssitoimintaa ja me osallistumme niihin. Sonkalinna on ollut maatalousseuran kurssipaikkana. Mehän omistamme

puoliksi Pahkan kanssa Sonkalinnan. Aikaisempina vuosina meillä on ollut myös retkeilytoimintaa", kertoi Eero Kurtelius.

Yhteinen talo Pahkan kanssa

"Kun vanha Sonkalinna paloi, loppui hevosystävään seuralta talohomma. Seuraavaksi lähti taloasioita ajamaan Maamiesseura. Ensimmäiseksi suunnittelin taloa nykyisen Pajakallion paikalle. Suunnitelmat olivat jo hyvinkin pitkällä, kun Pahkan taholta tehtiin esitys yhteisen talon rakentamisesta ja tontin ostamisesta hevosystävään seuralta", kertoi Maamiesseuran varapuheenjohtaja Taavetti Rönkkö, joka tuolloin valittiin Sonkalinnan rakennustoimikunnan puheenjohtajaksi Lauri Nissisen jälkeen.

"Nimismiehenä siihen aikaan oli oli Ilmari Toivola. Yhteistyöhön päädyttiin neuvottelujen jälkeen Pahkan kanssa ja talo päätettiin rakentaa nykyiselle paikalleen. Talohanketta varten anottiin veikkausvoittovaroja ja saatiinkin. Varat loppuivat kuitenkin kesken ja valmistumatta jäivät vahtimestarin asunto ja sauna. Rakennusta varten saimme lahjoituksina kattotarpeet, lattiatarpeet ja ikkunalaseja. Talkootyötä tehtiin paljon. Tuhansia työtunteja kertyi, ennenkuin talo valmistui. Katsottiin, että nuorisot tarvitsee talon harrastuksiaan varten ja miehet tulivat kaukaa eri puolilta pitäjää talkoisiin. Myöhemmin anoimme lisää veikkausvoittovaroja. Läänin urheilulautakunta saapui tarkastuskäynnille silloisen maaherran johdolla. Ryömittyyään kellariin totesi maaherra, että varoja on saatava. Tarvitsevathan urhelijat saunan, totesi maaherra. Niin tuli sitten rahaa rakentamista varten, mutta oli otettava myös lainaa lisäksi. Ilman hyvää talkoohenkeä ei kuitenkaan taloa olisi rakennettu", kertoi Taavetti Rönkkö.

Puuta saatiin lahjoituksina

"Silloinen rakennusmestari Leppävuori oli hankkinut rakennuspiirustukset, joiden mukaan talo olisi ollut rakennettava tiilestä. Mutta ei sellaiseen hankkeeseen uskaltanut lähteä mukaan, kun se olisi niellyt liikaa varoja. Niinpä alettiin suunnitella puutaloa, johon voitaisiin saada rakennusmateriaalia lahjoituksina, jolloin hanke koituisi halvemmaksi. Puuta saatiinkin lahjaksi ja talkoilla ne sitten kaadettiin ja sahattiin", kertoi lehdellemme rakennustoimikunnan puheenjohtajana toiminut Lauri Nissinen. "Kyllä siinä sahattiin ja ryllättiin viikkokaupalla. Maatalousnaiset kävivät avustamassa laittamalla ruokaa ja keittämällä kahvia. Rakennuksen pohjaa varten piti olla rahaa. Osuuskassasta anottiin lainaa ja takaaajiksi kertyi velkakirjaan kuusitoista nimeä. Liekö toista noin vankkaa takuuta kassalle muulloin annettukaan", tuumaili Lauri Nissinen. "Sora ajettiin talkoilla. Pohjatyöt loppuivat välillä kesken, raha loppui. Erimielisyyksiäkin oli, mutta taloa voitiin rakentaa edelleen."

Rutakon Maamiesseuran 50 v. historiikki

50 vuotta on mitättömän lyhyt ajanjakso maailman menossa yleensä, mutta jonkun seuran tai yhdistyksen toiminnassa se on jo huomattavan pitkä saavutus, jota kannattaa pysähtyä tarkastelemaan. Sinä aikana ehtii paljon tapahtua ja olot monella lailla muuttua. Rutakon Maamiesseura on näinä aikoina tuon iän saavuttanut.

Toimekseni on jäänyt koittaa luoda lyhyt silmäys seuran toimintaan tuona aikana. Minun täytyy kuitenkin heti alussa valitella sitä, että saamani tehtävä on osoittautunut odotettua vaikeammaksi syystä että seuran vanhimmat pöytäkirjat, toimintakertomukset ja tilikirjat ym. asiapaperit ovat hukkauneet. Ne kaikista päättäen tuhoutuivat Sonkalinnan palossa kesällä v. 1949. Jotakin on kuitenkin jäljelle jäänyt. Niitten tietojen pohjalta ja monien vanhojen miesten haastattelujen perusteella olen koittanut yrittää valottaa seuran 50 v. toimintaa.

Rutakon Maamiesseuran syntysanat lausuttiin Taipaleen talon avarassa pirtissä 2. päivänä joulukuuta 1906, mutta keskusseura Kuopion Maanviljelysseura sai siitä ilmoituksen vasta seuraavan vuoden loppupuolella, joten seuran perustamisajaksi heidän kirjoissaan tuli v. 1907 vielä sillä

huomautuksella, ettei uusi seura vielä sanottuna vuotenakaan ilmoittanut mitään kertomusta toiminnastaan. Seuran perustavia jäseniä olivat ainakin Taipaleen talon nuori isäntä, Paavo Ruotsalainen ja Pekka Tuovinen Harvan Tuovilasta, joka viime mainittu vielä elää, koskapa heistä tulivat ensimmäiset seuran puheenjohtaja ja sihteeri.

Seuran puheenjohtajat

Seuran puheenjohtajina ovat toimineet seuraavat alla luetellut henkilöt, useat heistä moneenkiin otteeseen: Paavo Ruotsalainen vanh., Paavo Ruotsalainen nuor., Peno Ruotsalainen, Pekka Kainulainen, Erik Tuovinen, O. Lehtinen, Matti Rönkkö, Vilho Huttunen, Pekka Sirviö, Lauri Nissinen ja Olavi Sirviö. Sihteerinä ovat useinkin olleet seuran neuvojat ja lisäksi seuraavat: Pekka Tuovinen, Kalle Kotilainen, Pekka Kainulainen, Eino Kainulainen Elomäki, Veikko Tiikkainen ja Erik Tuovinen. Rahastonhoitajat A.J. Poutiainen, Lassi Ruotsalainen, Kalle Koistinen, Pekka Kainulainen, Erik Tuovinen, O. Lehtinen, A. Lyytikäinen, Antti Kärkkäinen, Eino Kainulainen, Vilho Huttunen ja Veikko Tiikkainen. Tilintarkastajat: Lassi Huttunen, Heikki Suutarinen, Israel Huttunen Pankkila, Juho Sirviö, Kaarlo Wallenius, Tuomas Huttunen Läheniemi, Eino Kainulainen herrastuomari, Antti Halonen, Paavo Kainulainen, Jahvet Huttunen, Pekka Sirviö kanslisti, Vilho Huttunen.

Johtokunnan muita jäseniä: Hilja Sirviö, Viliina Sirviö, Joonas Korolainen, Vihtori Ruotsalainen, Paavo Kainulainen, M. Ahtola, Joel Rönkkö, Eino Kainulainen Elomäki, Antti Kärkkäinen, Heikki Huittinen, Annikki Huittinen, Paavo Mähönen, Einari Rönkkö, Väinö Sirviö, Taavetti Rönkkö, Toivo Rönkkö, Eeva Ruotsalainen, Helli Kainulainen, Kerttu Kainulainen ja Edvin Rönkkö.

Nykyinen johtokunta: Olavi Sirviö, Erik Tuovinen, Veikko Tiikkainen, Lauri Nissinen, Lassi Ruotsalainen, Tauno Eskelinen, Pekka Sirviö ja naisosastonedustajina: Hilikka Rönkkö ja Helli Kainulainen. Naisosaston puh.joht. Viliina Sirviö, Hilja Sirviö, Hilikka Rönkkö ja Aini Rönkkö nuor.

Toiminta monipuolista

Seuran toiminta on kuluneen puolivuosisadan aikana ollut sangen monipuolista, kuvastaen kulloinkin ajan oloja ja tarpeita. Se on käsittänyt esitelmätoimintaa, monenlaista neuvontaa, näyttelyjä, monenlaisia kilpailuja, konehankintoja, retkeilyjä, yleistä valistustyötä sekä monenlaisia henkisiä harrastuksia, yleensä kaikkea, mikä maamiesseurojen harrastuspiiriin kuuluu, tallukkakurssista turnipsin harvennuksesta kotieläintautien ennaltaehkäisyyn ja traktorikursseihin asti. Varsinkin seuran alkuvuosina näyttää innostus olleen suuri, kuten yleensäkin jonkun uuden aatteen tai asian vallatessa mielet. Niinpä v. 1909 seuralla oli menossa yhtä aikaa lannanhoito-, lantasaäiliö-, turvepehku-, suoviljelys- ja kasvitarhanhoitokilpailut. Oli totisesti siinä ohjelmaa kerrakseen! Kuopion Maanviljelysseura isällisesti huomauttikin, että liika on aina liikaa ja sanoo pahasti epäilevänsä, etteivät seuran voimat riitä kaiken tuon hyvän läpiviemiseen. Syytä olikin epäillä.

Seuran toimintaa ohjaamaan saatiin ensi kerran maatalousneuvoja v. 1911. Suuri joukko Kuopion Maanviljelysseuran neuvoja ja agronomeja ym. on pitänyt täällä erilaisia kursseja ja esitelmätilaisuuksia seuran järjestämissä tilaisuuksissa, joten sananviljelystäkin on kyllä harjoitettu ja monenlaisia töiden näytteitä esitetty.

Seuran toiminnan alkuaikoina näyttää varsinkin järkiperäinen lypsykarjan hoito ja karjan jalostus olleen toiminnan tärkeimpiä puolia päätellen siitäkin, että ensimmäinen tarkastusyhdistys seuran toiminta-alueelle saatiin syntymään jo v. 1912. Karjanäyttelyjäkin pidettiin ainakin kahdet, toiset Harvan Tuovilassa ja toiset Rutakon Rönkkölässä. Eräs vanha isäntä kertoi allekirjoittaneelle, että niissä näyttelyissä ei ollut parsia, vaan kukin sai kiinnittää eläimensä ruuvilla seinään. Siellä pitkin seinävieriä sitten kulkivat valkoisissa takeissaan monet agronomit ja ystävät Hannes Hylander ja Olli Hirvensalo nypokyytöjä arvostelemassa. Omien näyttelyiden lisäksi osallistuttiin

maatalousnäyttelyihin aina Kuopiota myöten ja niissä Rutakon itä-suomalaiset lehmät niittivät mainetta.

"Ihtiään" ei saanut käyttää

Lypsykarjan ruokinnassa näyttää kuitenkin joskus vielä olleen toivomisen varaa. Koskapa eräässä meijerin ja ms:n yhteisessä kokouksessa vuonna 1912 meijerin hallituksen taholta esitettiin jyrkkä vaatimus, ettei lehmien ruuaksi saa käyttää sitä ainetta, jonka nimenkään lausuminen ei ole tässä soveliaista. Uhattiin, että joka ei tätä ukaasia noudata niin erotetaan meijerin jäsenyydestä. Näin kertoi tämän kirjoittajalle eräs sanotussa ollut isäntämies. Toinen ala, mihin noina näyttää kiinnitetyn huomiota, on käsitöiden kehittäminen. Siinä tarkoituksessa pidettiin useita käsityökursseja. Niitä on ollut miehillä Tuovilassa, Hemmolassa, Alatalossa sekä Pienessä Inganmäessä ja naisilla Isossa Inganmäessä kaksi kertaa Lähdeniemellä ja kaksi kertaa Kaijanmäessä. Näiltä kursseilta saatu on ollut huomattava.

Ajan kanssa ja rahan arvon osoituksena olkoon mainittu seuraavat pikku tiedot. Vuonna 1909 järjestetyistä suoviljelyn kilpailuista jaettiin palkinnot 18 osanottajalle ja kun jaettava summa oli yhteensä 149 mk, niin siinä tuli kunkin osalle 8 mk 25 p. Metsänhoitokilpailuissa samana vuonna palkittiin 8 kilpailijaa ja oli tarkoitukseen käytettävissä 62 mk. Kukin sai 7 mk 75 p. Tuloahan sekin oli. Siinä ehkä piileksii tuo monien kilpailujen järjestämishalu. Saatiinhan niistä edes hiukan rahaa.

Seuran jäsenmäärä oli alussa siis 1908 80 henkilöä, mutta sitten vähitellen alentuen niin että v. 1923 oli jäseniä 16. Siitä lähtien se on vähitellen noussut ja oli suurimmillaan v. 1939 289, sitten se on jonkin verran alentunut etupäässä seuran alueen pienentymisen johdosta niin että se v. 1956 oli 199. Toimintaansa varten seura on jaettu kirkonkylän, Mansikkavirran, Niurunniemen, Vehmasjärven ja Koirakosken paikallisosastoihin. Petäyksen osasto muodostui itsenäiseksi seuraksi 1955. Seuraavana vuonna muodostettiin seuraan erikoinen nuoriso-osasto. Naisosasto on toiminut vuodesta 1934 lähtien. Perustetun nuoriso-osaston toiminta on ollut vilkasta ja silloinhan on aina toivoa kun nuoret jotakin pinnalla yrittävät. Kansantanhuja ja näytelmiä johtaa Kalle Heiskanen, laulukuoora johtaa opettaja Hilikka Rönkkö.

Ura uusi urkenevi

Seuran työskentelyä on aina vaikeuttanut oman talon puute. Sen poistamiseksi onkin viimeaikaiset ponnistukset etupäässä kohdistuneet ja on toivoa että ennenpitkää saadaan V-U-seura Sonkajärven Pahkalle sekä maamiesseuralle yhteinen toimitalo. Se ei totisesti olisi liian aikaista.

Edellämainituista poiminnoista selvinnee jotta Rutakon maamiesseurassa on puolivuosisataisen taipaleen aikana tehty paljon epäitsekästä työtä parempien aikojen toivossa ja työhän on kaiken edistyksen pohja ja perusta. Toiminta on ollut usein heikkoa ja vaillinaista, kuten kaikki inhimillinen työ yleensä, mutta kaikessa heikkoudessa seura on varmaan omalta pieneltä osaltaan luomassa maamiehille tuota uutta onnellisempaa aikaa. Sen kyntämä vako on ollut syvä ja nuorten on helpompi aloittaa siitä, mihin isät ovat työnsä päättäneet.

Kalevalan sanoihin viitaten voidaankin sanoa: "Laun hiihin laulajoille, laun hiihin, latvan taitoin, oksat karsin, tien osoitin. Siitäpä nyt tie menevi